

Nowe możliwości ochrony wód

Czy wymogi Ramowej Dyrektywy Wodnej

zmienią ochronę przyrody i gospodarkę wodną w Polsce?



Opracowanie wsparł
NFOŚiGW w ramach
projektu
„Dofinansowanie
instytucjonalne POE
na lata 2010-2011”

Paweł Pawlaczyk

„Jak dbać o obszar Natura 2000 i wody w procesach planowania i na co dzień”, Ciężań 18-19.04.2011
Tę prezentację wolno rozpowszechniać - CC-BY licence

Dyrektywa

Ramowa Dyrektywa Wodna = dyrektywa 2000/60/WE
Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października
2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w
dziedzinie polityki wodnej

*Obok dyrektyw:
ptasiej,
siedliskowej,
szkodowej, EIA,
SEA, karno-
środowiskowej,*

*- jeden z
najważniejszych
europejskich
instrumentów
środowiskowych*



David Miller, Pstrąg i Woda, obraz olejny

Dyrektywa

Cel = ustalenie ram dla ochrony **śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych**, które:

- a) zapobiegają dalszemu pogarszaniu oraz chronią i poprawiają stan ekosystemów wodnych oraz, w odniesieniu do ich potrzeb wodnych, ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych;
- b) promują zrównoważone korzystanie z wód oparte na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych;
- c) dążą do zwiększonej ochrony i poprawy środowiska wodnego między innymi poprzez szczególne środki dla stopniowej redukcji zrzutów, emisji i strat substancji priorytetowych oraz zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych;
- d) zapewniają stopniową redukcję zanieczyszczenia wód podziemnych i zapobiegają ich dalszemu zanieczyszczeniu, oraz
- e) przyczyniają się do zmniejszenia skutków powodzi i susz,



Dyrektywa

- planowanie zlewniowe
- „stan wód” rozumiany ekologicznie
- 6 letni cykl planistyczny (plany gospodarowania wodami, programy działań, wymóg konsultacji społecznych),
- cele środowiskowe dla każdej ‘jednolitej części wód’ (JCW)
- zakaz pogarszania i zezwalania na działania sprzeczne z celami
- określone terminy osiągnięcia celów środowiskowych
- monitoring
- zasada zwrotu kosztów usług wodnych

na podstawie biologicznych elementów jakości (ryby, roślinność, bentos, plankton) wspomaganymi przez elem. hydromorfologiczne i fizykochemiczne

bdb., db., umiarkowany, słaby, zły

2009, 2015, 2021 ...

dobry stan (dobry potencjał) + warunki wodne dla obszarów chronionych

2015 ! (2021, 2027)



Rzeki

Wyznaczanie jako JCW gdy zlewnia > 10 km²

„Elementy jakości” wg RDW:

Biologiczne:

- skład i liczebność flory wodnej
- skład i liczebność bentosu
- skład, liczebność i struktura wiekowa ichtiofauny



Hydromorfologiczne:

- wielkość i dynamika przepływu wód
- związek z wodami podziemnymi
- zmienność głębokości i szerokości
- struktura i skład podłoża
- struktura strefy brzegowej
- ciągłość cieku

Fizykochemiczne:

- warunki termiczne
- warunki natlenienia
- zasolenie
- zakwaszenie
- substancje biogenne
- substancje szczególnie szkodliwe

Jeziora

Wyznaczanie jako JCW gdy > 50 ha

„Elementy jakości” wg RDW:

Biologiczne:

- skład, liczebność i biomasa fitoplanktonu
- skład i liczebność innej flory wodnej
- skład i liczebność bentosu
- skład, liczebność i struktura wiekowa ichtiofauny



Hydromorfologiczne:

- wielkość i dynamika przepływu wód
- czas retencji
- związek z wodami podziemnymi
- zmienność głębokości
- wielkość, struktura i skład podłoża misy jeziornej
- struktura brzegu

Fizykochemiczne:

- przejrzystość
- warunki termiczne
- warunki natlenienia
- zasolenie
- zakwaszenie
- substancje biogenne
- substancje szczególnie szkodliwe

Wody przybrzeżne i przejściowe

Też są
przedmiotem
Dyrektywy,
Prawa
Wodnego i
celów
środowiskowy
ch

W elementach
jakości
„struktura
strefy
pływów”,
„ekspozycja
na fale”,
„przepływ
wód słodkich”
(inne
elementy - jak
dla jezior).



Torfowiska i inne mokradła



Zwykle nie są bezpośrednio przedmiotem celów wodno-środowiskowych (nie są JCW), ale ...

- mogą być częścią JCW rzecznych (strefa zalewowa, starorzecza = „stan strefy brzegowej + reżim hydrologiczny)
- stan mokradeł zależnych od wód podziemnych (brak procesów degradacyjnych) jest kryterium dobrego stanu wód podziemnych
- na obszarach chronionych tworzą „cel środowiskowy na obszarach chronionych”

Transpozycja

W zasadzie przez ustawę Prawo Wodne

Nowości w polskim prawie:

- 15 listopada 2010 r. - nowa lista przedsięwzięć wymagających uzyskania decyzji środowiskowej
- 5 stycznia 2011 r. - ustawa o nowelizacji ustawy Prawo Wodne oraz niektórych innych ustaw (weszła w życie 18 marca)
- 22 lutego 2011 r. - zatwierdzenie planów gospodarowania wodami w dorzeczach



Fot. Wikimedia Commons

Cel środowiskowy

PW, Art. 38b. 1. Cele środowiskowe określa się dla:

- 1) jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione;
- 2) sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych;
- 3) jednolitych części wód podziemnych;
- 4) obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4.

2. Cele środowiskowe zawiera się w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza i weryfikuje co 6 lat.



Cel środowiskowy

PW, Art. 38d. 1. Celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, tak aby osiągnąć dobry stan tych wód.

2. Celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału i stanu, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych.

Art. 38e. 1. Celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest:

- 1) zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- 2) zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- 3) ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Art. 38f. 1. Celem środowiskowym dla obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4, jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów szczególnych na podstawie których te obszary zostały utworzone, o ile nie zawierają one w tym zakresie odmiennych postanowień.

Cel środowiskowy

Zależy od:

- Kwalifikacji naturalna / silnie zmieniona
- Położenia w obszarach chronionych (w tym Natura 2000)
- Ew. „derogacji 4.5”

Termin osiągnięcia zależy od:

- Ew. „derogacji 4.4”



Realizacja przedsięwzięć sprzecznych z celem środowiskowym tylko gdy:

- „derogacja 4.7”
- nadrzędny interes społeczny/przeważające korzyści dla środowiska i społeczeństwa
- brak alternatyw (technicznie wykonalnych i nie nieproporcjonalnie kosztownych)

Obszar chroniony -> cel dla obszaru

Rzeka/jezioro/wody podziemne w obszarze Natura 2000:

- Cele powyższe nadal obowiązują, ale dodatkowo celem jest doprowadzenie rzeki do stanu umożliwiającego „właściwy stan ochrony” przedmiotów ochrony Natura 2000 (tj. chronionych w obszarze Natura 2000 siedlisk przyrodniczych i gatunków).



(jeżeli cele środowiskowe się nakładają, obowiązuje cel najbardziej rygorystyczny)

Przykład: głowacz białopłetwy



Fot. [Hans Killewaeg](#), Wikimedia Commons



Siedlisko głowacza, z: GIOS i IOP baza danych monitoringu przyrodniczego ... (2010 r.)

Populacja:

- zagęszczenie (FV: > 1 os./100m cieku),
- struktura wiekowa/wielkości (FV: < 8 cm stanowią $> 40\%$ i obecne także > 8 cm i > 10 cm)

Siedlisko:

- zarośnięcie lustra wody (FV: $< 40\%$),
- zacienienie lustra wody (FV: $> 20\%$),
- naturalność koryta (FV: naturalnie kształtujące się $> 50\%$ długości),
- czystość wody (FV: klasa I-III w klasyfikacji 5-klasowej),
- mikrosiedliska dna:
 - (FV: licznie obecne wszystkie 3 kluczowe struktury:
 - kryjówki dla osobników dorosłych (głębsze plosa, osłonięte zakola)
 - potencjalne tarliska (rozmiar i ułożenie kamieni i głazów tworzących przestrzenie pozwalające na zakładanie w nich gniazd)
 - miejsca odrostu narybku (bystrza z dnem uformowanym przez drobne kamienie i gruby żwir)).
- brak barier ciągłości, lub okresowo zalewane bariery $< 0,5$ m),
- brak inwazyjnych, obcych dla rzeki zjadaczy.

Przykład: rzeka włosienicznikowa

David Miller, Pstrąg i Woda, obraz olejny.



- Obecność i pokrycie typowych gatunków: FV stosownie do warunków lokalnych,
 - Niski udział gatunków obcych ekologicznie i geograficznie: rdestnic, moczarki, nitkowatych zielenic: FV stosownie do warunków lokalnych,
 - Obecność krasnorostów: FV stosownie do warunków lokalnych,
 - Obecność i stan siedliska typowych gat. Zwierząt (w tym ciągłość dla zwierząt): FV stosownie do warunków lokalnych,
 - Morfologia ciek: FV - ciek o prawie naturalnym charakterze, typowym dla regionu i formacji geologicznej, z zachowanymi naturalnymi procesami dynamiki koryta,
- Otoczenie ciek: FV - mozaika naturalnych i półnaturalnych siedlisk (łąki, lasy łąkowe, zarośla, mokradła, z dobrze rozwiniętą strefą brzegową ze specyficzną roślinnością,
 - Natlenienie osadów dennych: FV - osady w nurcie dobrze natlenione, przy brzegu bez rudych wytrąceń związków żelaza i gnilnego zapachu,
 - Wieloletni trend przepływów wody, szczególnie istotny dla małych nizinnych cieków, w tym źródłiskowych: FV - średnie objętości przepływów w porównywalnych okresach roku pozostają na stałym poziomie lub nieco wzrastają (nawet przy stabilnym klimacie możliwe przy wprowadzeniu programów ochrony zlewni),
 - Sezonowa stabilność przepływu wody: FV: przepływ ustabilizowany, niewielkie i rozłożone w czasie zmiany związane z okresami deszczowymi i suchymi, woda o nieznacznie podwyższonej mętności w czasie wezbrań, Kształt płatów roślinności zanurzonej: FV - wyraźnie jajowate, opływowe, z bystrzami między płatami, nieliczne wstęgowe lub w postaci płaskiego dywanu,
 - Zimozieloność roślinności (nie dotyczy szczególnie mroźnych zim, lub szczególnie dużych wezbrań rzeki): FV - ponad 50% powierzchni płatów zachowuje się zimą (choć ich biomasa może ulec zmniejszeniu).

Przykład: lista kontrolna stanu FV dla rzeki włosienicznikowej

TAK = dobrze (FV); NIE = źle (nie FV)

1. Czy są możliwe, przynajmniej w ograniczonym zakresie, naturalne procesy dynamiki koryta, z erozją brzegów, akumulacją wleczonego materiału dennego, rozwojem meandrów lub ramion roztokowych?
2. Czy w korycie rzeki istnieją nierówności dna i wystające z dna obiekty, zwalone pnie lub gałęzie drzew, różnicujące dynamikę przepływu wody, które służyłyby do zakotwiczenia odrywających się fragmentów pędów roślin?
3. Czy na odcinku rzeki istnieje dopływ wód podziemnych do koryta?
4. Czy dno jest piaszczyste lub żwirowe, nie jest „zapchane” cząstkami ilastymi i organicznymi na tyle, by mogło to utrudniać wymianę wód między korytem a strefą hyporeiczną?
5. Czy rośliny rosnące w wodzie nie są pokryte warstwą ilastej zawiesiny lub zbyt grubymi nalotami glonów peryfitonowych, utrudniających fotosyntezę?
6. Czy w osadach dennych koryta, szczególnie przy niskim stanie wody jesienią, nie tworzą się strefy pozbawione tlenu?
7. Czy w wodzie rzeki w ciągu słonecznego dnia latem jest obecny rozpuszczony wolny dwutlenek węgla?
8. Czy, jeżeli powyżej na rzece znajduje się zbiornik zaporowy lub eutroficzne jezioro, nie tworzą w nim się zakwity fitoplanktonu, mogące wyczerpać z wody wolny dwutlenek węgla?
9. Czy na odcinku rzeki włosienicznikowej, jeżeli już istnieją takie gatunki roślin, jak rdestnica grzebieniasta, moczarka kanadyjska, strzałka wodna, ich udział nie wykazuje tendencji wzrostowych?
10. Czy, jeżeli w strefie brzegowej występują gatunki roślin „ziemnowodnych” (np. łączeń, strzałka), brzegi koryta nie są zbyt wysokie i strome, aby mogły one rozwijać się w wodzie?
11. Czy nie pojawiają się rośliny inwazyjne (moczarka, rdestowce, niecierpek gruczołowaty), zarówno wodne jak nadbrzeżne (lub już nie istnieją zwarte ich zarośla)?
12. Czy roślinność szuwarową nie zarasta brzegów rzeki w nadmiernym stopniu? Czy nie stwierdzamy w ciągu ostatnich lat ekspansji roślin szuwarowych?

Przykład: lista kontrolna stanu FV dla rzeki włosienicznikowej

10. Czy są odsłonięte, nie zarośnięte drzewami odcinki brzegów, umożliwiające dostęp światła słonecznego do koryta rzeki?
11. Czy płyty roślin (w tym tych najbardziej cennych) nie pokrywają już zbyt dużej powierzchni dna, ograniczając strefy wolnego dna niezbędne dla ryb i małży?
12. Czy w rzece nie ma barier, które uniemożliwiałyby migrację występujących w niej (lub poniżej bariery) gatunków ryb?
13. Czy nie ma punktowych dopływów nieoczyszczonych lub źle oczyszczonych ścieków?
14. Czy nie ma przesiąków wód gruntowych zanieczyszczonych przez odcieki z gospodarstw rolnych, ferm hodowli zwierząt, nieszczelne szamba, lub inne źródła zanieczyszczeń organicznych?
15. Czy w miejscu dopływu wody z rowów, sączków, kanałów melioracyjnych nie wytrącają się rude naloty związków żelaza?
16. Czy koryto rzeki nie jest regularnie „czyszczone” przez usuwanie roślinności wodnej?
17. Czy koryto rzeki nie jest rozdeptywane przez kłusowników, niszczących roślinność i struktury dna (bo to, że wyłapują nielegalnie ryby, to już drobiazg ☺)
18. Czy aktywność wędkarzy i turystyka kajakowa nie powoduje niszczenia struktury brzegów i roślinności wodnej?
19. Czy, jeżeli w dolinie rzeki istnieją stawy hodowlane (fermy pstrągowe), nie wprowadzają one nadmiernej ilości związków biogenych i zawiesiny?
20. Czy koryto rzeki nie jest miejscem eksploatacji żwiru?
21. Czy, jeżeli w dolinie rzeki istnieją kopalnie żwiru, nie wprowadzają do rzeki zbyt dużego ładunku zawiesiny?
22. Czy, jeżeli na rzece istnieją brody i miejsca pojenia bydła, nie wprowadzają do rzeki zbyt dużego ładunku zawiesiny?
23. Czy jeżeli w dolinie rzeki lub w jej otoczeniu istnieją grunty orne, nie są one miejscem intensywnej erozji przez opady atmosferyczne i źródłem zawiesiny dopływającej do koryta?

Obszar chroniony -> cel dla obszaru

Rzeka należąca do innych „wód chronionych”

- Cele powyższe nadal obowiązują, ale dodatkowo celem jest „osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów szczególnych na podstawie których te obszary zostały utworzone”.

Dotyczy:

- jednolitych części wód przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia;
- obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym [*to teoria, dotąd takich w Polsce nie wyznaczono*];
- jednolitych części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych;
- obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych;
- obszarów narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
- form ochrony przyrody przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, zależnych od stanu wód.

Naturalna część wód -> Dobry stan wód



Rzeka/jezioro uznane za „naturalną część wód”:

- Celem środowiskowym jest osiągnięcie tzw. dobrego stanu wód. Dobry stan rzeki, to taki stan, w którym „wartości biologicznych elementów jakości [dla rzek: makrofity, ichtiofauna, bentos, fitoplankton] wskazują na niski poziom zakłóceń wynikający z działalności człowieka”; dopuszczalne są „niewielkie odchylenia od wartości biologicznych wskaźników jakości występujących w warunkach niezakłóconych”. Warunki hydromorfologiczne i fizykochemiczne muszą być takie, by to umożliwiły. Czyli:

Naturalna część wód -> Dobry stan wód

- w składzie i obfitości **makrofitów i fitobentosu** zachodzą najwyżej niewielkie odchylenia od warunków naturalnych; fitobentos nie jest narażony na negatywny wpływ powłok (kożuchów) lub skupisk bakterii obecnych w wodzie na skutek działalności człowieka,
- mają miejsce co najwyżej niewielkie zmiany w składzie i liczebności taksonów bezkręgowców **bentosowych** w porównaniu ze zbiorowiskami tych bezkręgowców specyficznymi dla danego typu wód; mają miejsce co najwyżej niewielkie zmiany poziomu różnorodności taksonów bezkręgowców bentosowych w stosunku do warunków niezakłóconych; mają miejsce co najwyżej niewielkie zmiany stosunku taksonów bezkręgowców bentosowych wrażliwych na zakłócenia do taksonów bezkręgowców bentosowych niewrażliwych na zakłócenia,
- mają miejsce co najwyżej niewielkie zmiany w składzie i liczebności **fitoplanktonu** w stosunku do zbiorowisk fitoplanktonu specyficznych dla danego typu wód; zmiany w składzie i liczebności fitoplanktonu nie wskazują na przyspieszony wzrost glonów; jednak może wzrastać częstotliwość i intensywność zakwitów fitoplanktonu w stosunku do warunków niezakłóconych,
- mają miejsce co najwyżej niewielkie zmiany w składzie gatunkowym i liczebności ryb; struktura wiekowa populacji ryb może wskazywać na pewne zmiany wynikające z wpływu działalności człowieka na warunki fizykochemiczne lub hydromorfologiczne, specyficzne dla danego typu wód; mogą też zachodzić pewne zaburzenia reprodukcji lub rozwoju określonych gatunków ryb mogące powodować zanik niektórych klas wiekowych ryb,
- **reżim hydrologiczny** (zmienność przepływów, zasilanie wodami podziemnymi), **warunki hydromorfologiczne** (zmienność głębokości i szerokości, struktura i skład podłoża, struktura strefy nadbrzeżnej) oraz ciągłość cieków są takie, że umożliwiają powyższe,
- **poziomy zasolenia, temperatura, bilans tlenu, pH i zdolność neutralizacji kwasów**, a także **stężenia substancji biogennej** nie wykraczają poza wartości progowe,
- **stężenia substancji szczególnie groźnych dla środowiska wodnego** nie wykraczają poza wartości progowe.

Silnie zmieniona część wód -> dobry potencjał



Rzeka/jezioro uznana za „silnie zmienioną część wód”:

- Celem środowiskowym jest osiągnięcie tzw. dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego wód.
- Dobry stan chemiczny to stan, w którym:
 - poziomy zasolenia, temperatura, bilans tlenu, pH i zdolność neutralizacji kwasów, a także stężenia substancji biogennych nie wykraczają poza wartości progowe; stężenia substancji szczególnie groźnych dla środowiska wodnego nie wykraczają poza wartości progowe.
- Dobry potencjał ekologiczny ustala się odrębnie dla każdej „silnie zmienionej części wód”.
 - „Maksymalny potencjał ekologiczny” - czyli maksymalnie dobry stan elementów biologicznych, jaki byłby możliwy do osiągnięcia przy założeniu utrzymania przekształceń rzeki w zakresie niezbędnym do realizacji celów tych przekształceń (np. rolnictwo, ochrona przeciwpowodziowa, żegluga).
 - „Dobry potencjał ekologiczny” to stan, w którym mają miejsce „nieznaczne odchylenia” od tak określonego „maksymalnego potencjału”.

Element dobrego stanu/potencjału: przywrócenie ciągłości ekologicznej

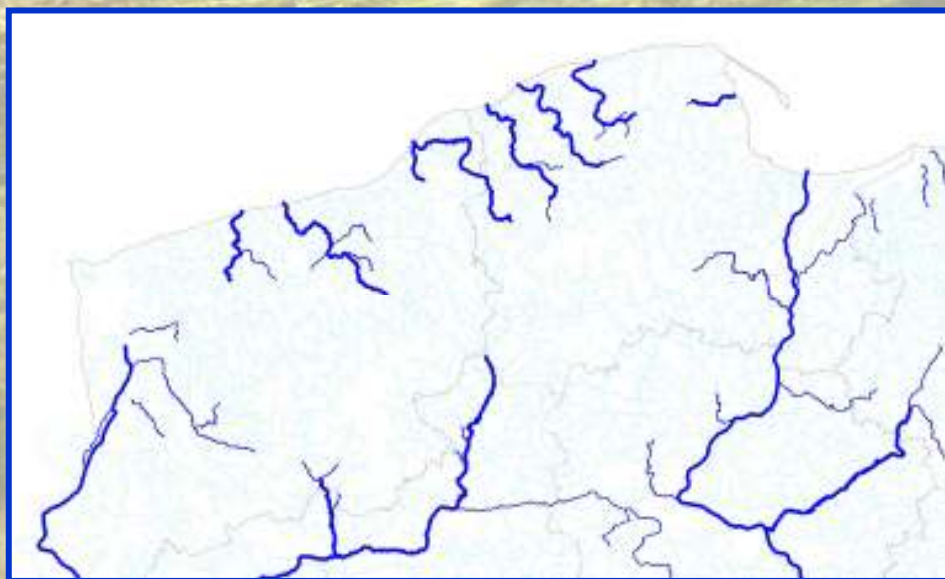


Opracowanie „potrzeb i priorytetów” udraźniania - przygotowane dopiero w 2010 r.

Nie uwzględnione (!) w ocenie stanu do PGW, ani w projekcie programu wodno-środowiskowego kraju

Wyznacza rzeki, dla których ciągłość jest warunkiem dobrego stanu.

UWAGA - ostrzejsze wymogi mogą wynikać z obszarów chronionych, np. Natura 2000 + głowacz białołetywy



Udrożnienie „szczególnie istotnych” w skali kraju
= 290 mln zł. =



Wody podziemne



Celem środowiskowym jest osiągnięcie tzw. dobrego stanu wód podziemnych. Jest to stan, w którym:

- Poziom wód podziemnych w części wód podziemnych jest taki, że zapewnia nieprzekraczanie dostępnych zasobów wód podziemnych przy długoterminowej średniorocznej wartości poboru wód. Zgodnie z powyższym, poziom wód podziemnych nie podlega zmianom antropogenicznym, które mogłyby spowodować:
 - niespełnienie celów środowiskowych, określonych na mocy art. 4 przez powiązane z nim wody powierzchniowe,
 - wszelkie znaczne obniżenie stanu tych wód,
 - wszelkie znaczne szkody w ekosystemach lądowych bezpośrednio uzależnionych od części wód podziemnych.
- Nie ma antropogenicznych zmian przepływów wód podziemnych, w szczególności napływów wód słonych.
- stężenia zanieczyszczeń nie wykazują efektów zasolenia lub innych oddziaływań i nie przekraczają norm jakości; nie oddziałują negatywnie na wody powierzchniowe lub powiązane ekosystemy
- Zmiany w przewodności elektrycznej nie wskazują na zasolenia lub inne napływy do części wód podziemnych

Derogacja 4.5 -> cen mniej rygorystyczny

Rzeka z ustanowioną derogacją typu 4(5)

- Obowiązuje tzw. mniej rygorystyczny cel środowiskowy. Jest to dozwolone, jeżeli rzeka jest tak silnie zmieniona, albo jej warunki naturalne są takie, że jej doprowadzenie do dobrego stanu / potencjału jest w ogóle technicznie niewykonalne, albo też wymagałoby kosztów nieproporcjonalnych do uzyskiwanych korzyści. Jednak, w zakresie tych elementów jakości, które da się doprowadzić do dobrego stanu lub potencjału, powinno to zostać zrealizowane.

Do kiedy?

Jeżeli w planie gospodarowania wodami w dorzeczu nie przewidziano derogacji 4(4)

- Cel środowiskowy powinien być osiągnięty do grudnia 2015 r.

Jeżeli w planie gospodarowania wodami w dorzeczu przewidziano derogację 4(4)

- Termin osiągnięcia celu środowiskowego jest przedłużony do grudnia 2021 r. W kolejnym planie gospodarowania wodami może zostać przedłużony jeszcze do grudnia 2027 r., jednak nie będzie możliwości dalszego przedłużenia.

Nie jest przewidywana derogacja terminu osiągnięcia „celu dla obszarów chronionych”

Plan gospodarowania wodami w dorzeczu



Ilustracje z: www.kzgw.gov.pl

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

The image shows the cover of a report. At the top, the title 'Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry' is written in white on a dark green background. Below the title is a photograph of a river flowing through a green landscape under a clear blue sky. At the bottom right, there is a logo for 'KZGW' (Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej) and text indicating the report was prepared in Wrocław in 2010. The text also mentions it was prepared for the National Water Management Fund to support the implementation of the National Water Management Plan.

Wrocław, 2010

KZGW
Krajowy Zarząd
Gospodarki Wodnej

Spółdzielca z siedzibą w Warszawie
Fundacja Ochrony Środowiska i Gospodarki
Wodnej, na zlecenie Prezesa Krajowego
Zarządu Gospodarki Wodnej

Plan gospodarowania wodami w dorzeczu

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

	A	B	C	J	K	L	M	N	O
1	Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
2	Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód						
31	PLRW60002417899	Ilanka od Rzepi do ujścia	DO0306	Małe i średnie rzeki na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych (24)	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	-	-
32	PLRW60000191259	Myśla od źródeł do wypływu z Jez. Myśluborskiego	DO0401	Typ nieokreślony (0)	naturalna część wód	zły	zagrożona	4(4) - 2 / 4(4) 3	Występujące uwarunk.nat.mające istotny wpływ na stan JCW (destab.stos.wodn.powod.zarast.jezior) uniemożliwi.osiąg.c.środ.we wskaz.okresie czasu. Jednocześnie koszty dział.napraw.podejm.dla popr.tego stanu, byłyby dyspropor.w stos.do możl.do uzysk.korzyści.
33	PLRW60001719114	Dopływ spod Szumilowa	DO0402	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
34	PLRW60000191272	Pręga	DO0402	Typ nieokreślony (0)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
35	PLRW60000191276	Dopływ z jez. Postnego	DO0402	Typ nieokreślony (0)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
36	PLRW60000191289	Ścienławica ze Zb. Buszowo [stawy hodowlane]	DO0402	Typ nieokreślony (0)	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	4(4) - 2	Obecne wykorzyst.zasobów wód w JCW generuje istotny wpływ na jej stan (zmiany hydromorf),uniemożliwi.osiąg.celów środowisk.we wskazanym okresie czasu ze względu na dysprop.koszty ewentualnych działań naprawczych podejmowanych dla poprawy tego stanu.
37	PLRW600018191292	Kosa	DO0402	Potok nizinny zwirowy (18)	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	4(4) - 2	Obecne wykorzyst.zasobów wód w JCW generuje istotny wpływ na jej stan (zmiany hydromorf),uniemożliwi.osiąg.celów środowisk.we wskazanym okresie czasu ze względu na dysprop.koszty ewentualnych działań naprawczych podejmowanych dla poprawy tego stanu.
38	PLRW60000191296	Dopływ z Cychr	DO0402	Typ nieokreślony (0)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
39	PLRW600018191298	Dopływ z Boleszkowic	DO0402	Potok nizinny zwirowy (18)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
40	PLRW600020191299	Myśla od wypływu z Jez. Myśluborskiego do ujścia	DO0402	Rzeka nizinna zwirowa (20)	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	-	-
41	PLRW600001912749	Myślański Kanał	DO0402	Typ nieokreślony (0)	sztuczna część wód	zły	niezagrożona	-	-
42	PLRW600001912789	Ołchowy Rów	DO0402	Typ nieokreślony (0)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
43	PLRW600001912944	Kanał Sienicy	DO0402	Typ nieokreślony (0)	sztuczna część wód	zły	niezagrożona	-	-

Z: www.kzgw.pl, z treści zał. 2 do planu gospodarowania wodami

Plan gospodarowania wodami w dorzeczu

	B	C	J	K	L	M	N	O
1	Jednolita część wód	Lokalizacja	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
2								
3	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)						
4								
27	Ilanka od źródeł do Rzepi	DO0306	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych (23)	silnie zmniejszona na część wód	dobry	niezagrożona	-	-
28	Dopływ z jez. Głębokiego	DO0306	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych (23)	naturalna na część wód	dobry	niezagrożona	-	-
32	Myśla od źródeł do wypływu z Jez. Myśliborskiego	DO0401	Typ nieokreślony (0)	naturalna na część wód	zły	zagrożona	4(4) - 2 / 4(4) - 3	Występujące uwarunk.nat.mające istotny wpływ na stan JCW (destab.stos.wodn.powod.zarast.jezior) uniemożl.osiag.c.środ.we wskaz.okresie czasu. Jednocześnie koszty dział.napraw.podejm.dla popr.tego stanu, byłyby dyspropor.w stos.do możl.do uzysk.korzyści.

Od tego będą zależeć warunki referencyjne dobrego stanu

Od tego zależy, czy celem jest dobry stan czy dobry potencjał

Wyjątki co do celu i terminu jego osiągnięcia

Inwestycje w wodach - nowe zasady!

Nowy art. 81 ust 3 ustawy ooś:

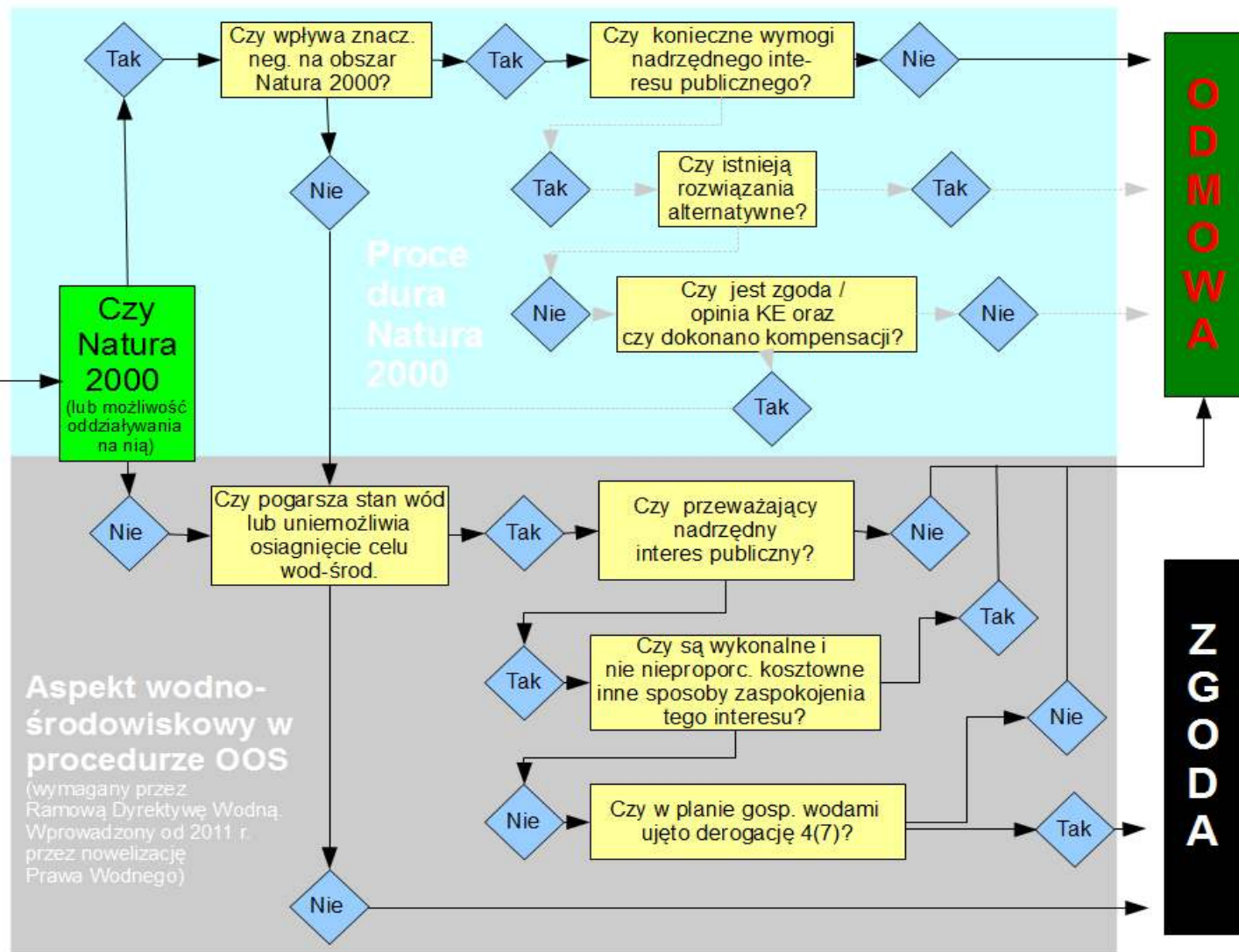
Jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach odmawia zgody na realizację przedsięwzięcia, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 38j ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne.



Fot. Paweł Pawlaczyk

- 1) podejmowane są wszelkie działania, aby łagodzić skutki negatywnych oddziaływań na stan jednolitych części wód;
- 2) przyczyny są szczegółowo przedstawione w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza;
- 3) przyczyny są uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym, a pozytywne efekty dla środowiska i społeczeństwa związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami utraconymi;
- 4) zakładane korzyści nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska, ze względu na negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej lub nieproporcjonalnie wysokie koszty w stosunku do spodziewanych korzyści.

Inwestycje w wodach - nowe zasady !



Inwestycje w wodach - nowe zasady !

Ta procedura dotyczy wydawania decyzji środowiskowej (tylko przedsięwzięć wymagających takiej decyzji), ale ...



Fot. Paweł Pawlaczyk

... od 15.11.2010 decyzji środowiskowej wymagają niemal wszystkie inwestycje w wodach:

- Wszystkie regulacje (kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego oraz biegu cieków)
- Wszystkie MEW
- Wszystkie piętrzenia na rzekach, strumieniach potokach
- Wszystkie piętrzenia w formach ochrony przyrody i ich otulinach (z wyjątkiem wynikających z planów ochrony)
- Każde pozyskiwanie kopalin z wód

Inwestycje w wodach - nowe zasady !

Podobnie:

Art. 126 PW: Wydania pozwolenia wodnoprawnego odmawia się, jeżeli: ... projektowany sposób korzystania z wody narusza ustalenia ... planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, z wyjątkiem okoliczności, o których mowa w art. 38j ...

Art. 136 PW: Pozwolenie wodnoprawne można cofnąć lub ograniczyć bez odszkodowania, jeżeli: ... jest to konieczne dla osiągnięcia celów środowiskowych w zakresie wynikającym z planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, warunków korzystania z wód regionu wodnego lub warunków korzystania z wód zlewni i uzasadnione wynikami monitoringu wód.

„Bieżąca konserwacja”, prace utrzymaniowe

- Jeżeli są „kształtowaniem przekroju poprzecznego, podłużnego albo linii cieków” -> są regulacją i wymagają decyzji środowiskowej
- Od 18 marca 2011 r. mogą powodować tylko „tymczasowe wahania” stanu wód

Stare przepisy, lecz nowe interpretacje:



Fot. Paweł Pawlaczyk

- jeżeli są odmulaniami po wieloletnim zamulaniu, to na obszarach cennych przyrodniczo wymagają decyzji z art. 118 ustawy o ochr. przyr. (warunki prowadzenia robót - wydaje RDOŚ). Podstawa: Opinia GDOŚ z 16. września 2009, Wyrok WSA w Warszawie z 4 maja 2009.

- mogą wymagać oceny oddziaływania na Naturę 2000 (wyrok ETS w sprawie 418/04, por. także wyrok w sprawie C-226/08)

Przepisy o ochronie gatunkowej

To stare, ale mocne narzędzie!

Gatunki chronione w wodach to np.:

- hildebrandtia rzeczna, włosieniczniki (z wyjątkiem krążkolistnego), kotewka orzech wodny, grzybieńczyk wodny, grążele, grzybienie,
- ważki: np. trzepla zielona, szklarnik leśny, łątka zielona, łątka ozdobna,
- małże: skójka gruboskorupowa, szczeżuja spłaszczona, szczeżuja wielka, gałeczka rzeczna,
- minogi
- ryby: np. kielb białopłetwy, kielb Kesslera, piekielnica, różanka, kozy, śliz, głowacz białopłetwy, głowacz przęgopłetwy
- bóbr, wydra
- ptaki związane z biotopami nadrzeczными: np. zimorodek, rybitwy i mewy, dzięcioły (w zadrzewieniach nadrzecznych), gągoł (gniazda w dziuplach drzew nadrzecznych).



Fot. Paweł Pawlaczyk

Więcej ...



EUROPEAN COMMISSION
DIRECTORATE-GENERAL ENVIRONMENT
Directorate B – Nature
ENV.B.3 – Natura 2000
Directorate D – Water, Chemicals & Biotechnology
ENV.D.1 – Water
Directorate A – Legal affairs and Cohesion
ENV.A.1 – Enforcement, infringements coordination and legal issues
ENV.A.2 – Compliance promotion, governance and legal issues

Links between the Water Framework Directive (WFD 2000/60/WE) and Nature Directives (Birds Directive 79/409/EEC and Habitats Directive 92/43/EEC)

Frequently Asked Questions

Contents

1	Introduction and aim of this paper.....	
2	WFD and BHD objectives and their links	
2.1	Which Natura 2000 areas does the WFD address?	
2.2	Which are the links between the objectives of WFD and BHD?.....	
2.3	If there are two different objectives for a water body, which one applies?.....	
2.4	By when must the BHD and WFD objectives for water-dependent Natura 2000 areas be reached?.....	
2.5	Is there a possibility to phase the achievements of BHD to 2021 or 2027?.....	
3	Differences in the scope of WFD and BHD.....	
3.1	Which are the objects / management units addressed in the directives?.....	
3.2	What is the difference between the species / biological quality elements addressed in WFD and BHD?	8
3.3	What is the relationship between good ecological status/potential of the WFD and favourable conservation status of BHD?.....	9



Jak się troszczyć o rzekę na podstawie prawa Unii Europejskiej

Wskazówki dla przyrodników
Wzrost 25 marca 2011

Transponowanie do polskiego prawa tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej (*dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca nowy wspólnotowy działający w dziedzinie polityki wodnej*), oraz stopniowe wdrażanie zasad ochrony sieci Natura 2000, stwarza nowe możliwości ochrony przyrody – w tym ochrony ekosystemów rzecznych. Warto poznać te możliwości, a także podstawowe pojęcia i zasady wynikające z dyrektywy:

1. Cel środowiskowy dla rzeki

Obowiązki względem naszych rzek, ciążące na Polsce w związku z Ramową Dyrektywą Wodną, zależą od zapisów w tzw. planach gospodarowania wodami w dorzeczu. Plany takie – odpowiednio dla każdego z dorzeczy Wisły, Odry, Jarfu, Świsłej, Pregoly, Niemna, Duzajki, Dniestru, Laby, Ucker – zostały zatwierdzone przez Radę Ministrów 22 lutego 2011 r. Każda rzeka podzielona jest na odcinki, tzw. „jednostki części wód”. Załącznikiem do każdego planu jest tabela wyliczająca wszystkie „jednostki części wód” w dorzeczu i podająca podstawowe informacje o nich.

Zobowiązaniem Polski jest osiągnięcie, dla każdej tzw. „jednostki części wód” tzw. celu środowiskowego. Cel ten zależy od szczegółowych zapisów w tej tabeli, a także od ew. położenia rzeki w obszarach chronionych (w tym obszarach Natura 2000).

Aby dowiedzieć się, jaki jest cel środowiskowy dla Twojej rzeki:

1. Sprawdź, jak sklasyfikowano rzekę (a dokładnie „jednostka części wód” – może to być cała rzeka lub jej odcinek) w planie gospodarowania wodami w dorzeczu.
2. Sprawdź, czy w planie gospodarowania wodami w dorzeczu, dla odpowiedniej „jednostki części wód” zapisano desygację „typu 4(5)” bądź „typu 4(7)“.



Dziękuję za uwagę



Opracowanie wsparł
NFOŚiGW w ramach
projektu
„Dofinansowanie
instytucjonalne POE
na lata 2010-2011”

Paweł Pawlaczyk
Klub Przyrodników
pawpawla@wp.pl